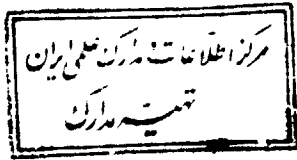

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

٣١٩١

۱۳۷۹ / ۴ / ۲۰

دانشگاه تهران
مجتمع آموزش عالی قم
پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق خصوصی

«دعاوی بازرگانی در دیوان داوری دعاوی ایران - ایالات متحده»

استاد راهنما:
جناب آقای دکتر سید حسین صفایی

استاد مشاور:
جناب آقای دکتر عبدالحسین شیروی

دانشجو:
رضاحیمی
۶۸۹۱

۱۳۷۸

۳۱۹۸۱

با سپاس از مادرم که نمونه ناب مهربانی است،

تقدیم به پدرم که غم نبودنش هرگز از دلم بیرون نخواهد رفت،

یادش گرامی باد.

فهرست

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه
۱۹.....	بخش اول: کلیات.....
۱۹.....	فصل اول: صلاحیت دیوان.....
۲۰.....	گفتار اول: بررسی موضوع صلاحیت در بیانیه های الجزایر.....
۲۰.....	الف- خواهانها.....
۲۲.....	ب- خواننده ها.....
۳۰.....	ج- دعاوی.....
۳۸.....	گفتار دوم: استثنائات صلاحیت دیوان.....
۳۸.....	الف- شروط صلاحیت انحصاری دادگاههای ایران.....
۴۵.....	ب- استثناء مربوط به اشغال سفارت آمریکا و گروگانگیری.....
۴۶.....	ج- استثناء مربوط به انقلاب.....
۴۷.....	فصل دوم: آیین دادرسی دیوان.....
۴۷.....	گفتار اول: ترکیب دیوان.....
۴۷.....	الف- تعداد اعضاء.....
۴۸.....	ب- اعتراض به صلاحیت اعضاء.....
۴۹.....	ج- تعویض اعضاء.....
۵۰.....	گفتار دوم: جریان داوری.....
۵۰.....	الف- مقررات عمومی.....
۵۰.....	ب- محل و زبان داوری.....
۵۱.....	ج- ایراد به صلاحیت دیوان داوری.....
۵۳.....	د- مستندات و جلسات استماع.....

عنوان	صفحه
هـ- کارشناسان	۵۶
و- آراء	۵۷
ز- هزینه‌ها	۶۰
گفتار سوم: اجرای آرای دیوان	۶۲
الف- مقررات بیانیه حل و فصل	۶۲
ب- اجرای آراء	۶۳
فصل سوم: قانون حاکم بر ماهیت دعوی	۶۶
گفتار اول: روشهای تعیین قانون حاکم	۶۶
الف- تعیین قانون حاکم توسط طرفین	۶۶
ب- عدم تعیین قانون حاکم توسط طرفین	۶۷
گفتار دوم: مقررات بیانیه حل و فصل در مورد قانون حاکم	۷۰
الف- مقررات آنسیترال و اصلاح آن	۷۰
ب- قسمت اول ماده ۵ بیانیه حل و فصل	۷۱
ج- قسمت دوم ماده ۵ بیانیه حل و فصل	۷۶
گفتار سوم: رویه دیوان	۸۱
الف- اجتناب از انتخاب قانون حاکم	۸۱
ب- انتخاب قانون حاکم	۸۵
ج- کاربرد اصول کلی حقوق	۸۸
د- کاربرد عرف بازرگانی	۸۹
بخش دوم: دعاوی مربوط به انعقاد، تفسیر و اجرای قرارداد	۹۰
فصل اول: انعقاد و اعتبار قرار داد	۹۰
گفتار اول: ایجاب و قبول	۹۱

عنوان	صفحه
الف- ایجاب و قبول بصورت مکتوب	۹۱
ب- قبول عملی	۹۳
ج- قبول با سکوت	۹۴
د- رابطه بین قبول و افتتاح اعتبار اسنادی	۹۴
ه- ایجاب و قبول شفاهی	۹۵
و- عبارات مبهم	۹۶
گفتار دوم: اعتبار قرار داد	۹۷
الف- سمت طرفین	۹۷
ب- رعایت تشریفات انعقاد	۹۹
ج- تأیید قرار داد	۱۰۱
گفتار سوم: تفسیر قرار داد	۱۰۲
الف- تکیه بر رفتار طرفین در اختلافات مربوط به مفاد قرار داد	۱۰۳
ب- تکیه بر رفتار طرفین در اختلافات مربوط به اجرا یا عدم اجرای قرار داد	۱۰۴
ج- اعراض از حقوق قرار دادی	۱۰۵
فصل دوم: آثار عدم اجرای قرار داد	۱۰۷
گفتار اول: عدم اجرای قرار داد	۱۰۸
الف- نقض قرار داد	۱۰۸
ب- ترک قرارداد	۱۱۰
ج- فسخ قرار داد ناشی از اختیار فسخ	۱۱۱
گفتار دوم: خسارات	۱۱۳
الف- اصل نسبی بودن	۱۱۴
ب- جبران خسارات	۱۱۷

صفحه	عنوان
۱۳۰	فصل سوم: عذرهای موجه در مورد عدم اجرای قرار داد
۱۳۱	گفتار اول: فورس ماژور
۱۳۱	الف- شرایط و آثار فورس ماژور
۱۳۵	ب- رویه دیوان
۱۴۵	گفتار دوم: تغییر اوضاع و احوال
۱۴۵	الف- تعریف تغییر اوضاع و احوال
۱۴۷	ب- رویه دیوان
۱۵۰	گفتار سوم: انتفای قرار داد
۱۵۰	الف- تعریف انتفای قرار داد
۱۵۱	ب- رویه دیوان
۱۵۵	گفتار چهارم: شروط محدود کننده مسئولیت
۱۵۹	بخش سوم: دعاوی بانکی و ارزی
۱۵۹	فصل اول: دعاوی مربوط به ضمانتنامه های بانکی و اعتبارات اسنادی تضمینی
۱۵۹	گفتار اول: جایگاه حقوقی ضمانتنامه های بانکی و اعتبارات اسنادی تضمینی
۱۵۹	الف- ضمانتنامه های بانکی
۱۶۱	ب- اعتبار اسنادی تضمینی
۱۶۲	گفتار دوم: اختلافات ناشی از ضمانتنامه های بانکی بین ایران و آمریکا
۱۶۳	الف- ادعاهای مطرحه نزد دادگاههای آمریکا
۱۶۴	ب- ادعاهای اقامه شده نزد دیوان
۱۶۵	گفتار سوم: رویه دیوان
۱۷۲	فصل دوم: اختلافات ارزی
۱۷۲	گفتار اول: اعتبار مقررات کنترل ارز ایران

عنوان	صفحه
الف- مقررات صندوق بین المللی پول.....	۱۷۲
ب- رویه دیوان.....	۱۷۶
گفتار دوم: نرخ تبدیل ارز.....	۱۸۴
الف- آرای صادره در دعاوی سلب مالکیت.....	۱۸۴
ب- آرای صادره در سایر دعاوی.....	۱۸۵
بخش چهارم: دعاوی مبتنی بر دارا شدن غیر عادلانه.....	۱۹۰
گفتار اول: مطالعه تطبیقی نظریه دارا شدن غیر عادلانه.....	۱۹۰
الف- دارا شدن غیر عادلانه در حقوق ایران.....	۱۹۱
ب- دارا شدن غیر عادلانه در حقوق آمریکا.....	۱۹۴
ج- دارا شدن غیر عادلانه در حقوق بین الملل.....	۱۹۶
گفتار دوم: رویه دیوان.....	۱۹۷
نتیجه.....	۲۱۲
منابع.....	۲۱۷

مقدمه

افزایش جمعیت و گسترش جوامع بشری موجب افزایش ارتباطات انسانها گشته است و بروز اختلاف میان انسانها واقعیتی ناشی از همین ارتباطات می باشد. اقتصاد مبتنی بر بازار آزاد و گستردگی روابط بازرگانی موجب می گردد که بسیاری از اختلافات میان انسانها مربوط به امور بازرگانی باشد.

در یک جامعه آزاد وجود چندین نظام حل و فصل اختلافات ضروری می باشد تا افراد بتوانند با توجه به ضرورت های شغلی خویش آزادانه به هر کدام از این نظامها متوسل شوند. وجود دادگاه لازم می باشد ولی مراجعه به آن ضروری نیست زیرا اختلافات از راههای خصوصی و غیر رسمی و بدون نیاز به دخالت نظام قضایی نیز قابل حل و فصل می باشند. روشهای خصوصی مختلفی نظیر سازش^(۱)، میانجیگری^(۲) و داوری^(۳) برای حل و فصل غیر رسمی اختلافات وجود دارند. در این مطالعه ابتدا به بررسی نهاد داوری خصوصاً داوری تجاری بین المللی پرداخته و آنگاه سیر تاریخی و نحوه تشکیل دیوان داوری دعاوی ایران - ایالات متحده را مورد بررسی قرار می دهیم.

قسمت اول: داوری

در اسلام بجای عنوان داوری از اصطلاح «قضاوت تحکیمی» و بجای کلمه داور از کلمه، «حکم» استفاده شده است چنانکه در آیه شریفه ۳۵ از سوره نساء آمده است که:

«چنانچه بیم آن دارید که نزاع و خلاف سخت بین آنها پدید آید داوری از کسان مرد و داوری از کسان زن برگزینید که اگر مقصود اصلاح داشته باشند خدا ایشان را بر آن موفقیت بخشد که خدا به همه چیز دانا و از همه سرائر خلق آگاه است.»

آیات دیگری نیز در قرآن کریم وجود دارند که دلالت بر داوری یا سازش دارند^(۴) و می توان گفت که اصل حکمیت و داوری مورد تأیید اسلام می باشد.

1- Conciliation

2- Mediation

3- Arbitration

۴- آیات ۵۹ و ۶۵ از سوره مبارکه نساء و آیات ۹ و ۱۰ از سوره مبارکه حجرات

الف - تعریف داوری

هر یک از مؤلفان با توجه به نظام حقوقی کشور خویش و با تأکید بر جنبه یا جنبه‌های ویژه‌ای از داوری، آنرا تعریف نموده‌اند. بعنوان مثال در یک تعریف آمده است که داوری عبارت است از ارجاع یک اختلاف به یک چند شخص بیطرف با قبول این موضوع که طرفین ملزم به اطاعت از تصمیم آنها خواهند بود^(۱). تعریف دیگری از داوری که شاید بتوان آنرا جامعترین تعریف تلقی نمود اینست که:

«داوری فنی است که هدف آن حل و فصل یک مسئله مربوط به روابط بین دو یا چند شخص است بوسیله یک یا چند شخص دیگر بنام داوری یا داوران که اختیارات خود را از یک قرار داد خصوصی می‌گیرند و بر اساس آن قرارداد رأی می‌دهند، بی آنکه دولت چنین وظیفه‌ای را به آنان محول کرده باشد.»^(۲)

با توجه به وجود تعاریف مختلف ارائه تعریفی که واجد ویژگیهای نظامهای حقوقی موجود باشد امری ناممکن بنظر می‌رسد، پس بهتر است که بجای ارائه تعریف به بررسی خصایص و مزایای داوری بپردازیم تا مفهوم داوری بصورتی دقیقتر بر ایمان روشن گردد.

ب - خصایص داوری:

با بررسی تعاریف مختلف داوری می‌توان آنرا واجد دو خصیصه قراردادی و قضایی دانست که به بررسی هر کدام از آنها می‌پردازیم.

اول - خصیصه قراردادی: بر اساس برخی نظریات داوری مفهومی قراردادی است، به این معنا که داوری ریشه در توافقی دارد که هدف از آن جایگزین نمودن نهاد داوری بجای دادگاههای ملی می‌باشد. به موجب این نظریه، قرارداد نقش مهمی در فرآیند تأسیس نهاد داوری داشته و بر منبع و دامنه اختیارات داوران و اثر الزام آور آرای صادره نیز تاثیر می‌گذارد. البته تاکید بسیار بر خصیصه قراردادی داوری موجب افزایش استقلال داوران و کاهش کنترل

1- Robert Coulsen, Business Arbitration, Second Edition, 1982,P.5.

۲- پرفسور رنه داوید، داوری در بازرگانی بین المللی، به نقل از دکتر سید حسین صفایی، حقوق بین الملل و داوریهای بین المللی، نشر میزان، چاپ اول، ص ۸۰

نظامهای قضایی بر داوری می‌گردد که بویژه در اختلافات بازرگانی بین‌المللی بسیار مطلوب می‌باشد زیرا در این سطح گرایش بسیاری به غیر ملی نمودن داوری وجود دارد ولی باید توجه داشت که لااقل از نظر اجرای آرای داوری، حمایت یا تأیید دادگاههای ملی لازم می‌باشد^(۱).

مفهوم قراردادی داوری موجب می‌گردد که هر روش حل و فصلی که بموجب قانون یا به حکم دادگاه بر طرفین تحمیل می‌گردد، داوری تلقی نشود زیرا طرفین راجع به اختیارات چنین داوری توافق ننموده‌اند. بعنوان مثال دادگاههای خانواده در ایران ملزم می‌باشند که در دعاوی خانوادگی موضوع را به داوری ارجاع دهند و طرفین نیز نمی‌توانند از این امر استنکاف ورزند، لذا این شیوه حل و فصل اختلاف را نمی‌توان داوری به معنای خاص دانست^(۲).

دوم - خصیصه قضایی: تأکید بر ماهیت قضایی داوری بدلیل نقش آن در حل و فصل یک اختلاف از طریق صدور یک تصمیم قطعی می‌باشد یعنی همان وظیفه‌ایکه بر عهده دادگاهها می‌باشد هر چند که مرجع داوری نسبت به دادگاههای ملی از اختیارات بیشتری برخوردار می‌باشد، مثلاً داوران در برخی موارد می‌توانند بر اساس انصاف^(۳) تصمیم‌گیری نمایند. از سوی دیگر داوری باعث محدودیت مداخله دادگاهها در اعمال قدرت حاکمه و قواعد قانونی و معیار عمومی عدالت و انصاف می‌گردد چرا که نهاد داوری اختیارات قضایی را بجای نهادهاییکه توسط حکومت ایجاد شده‌اند، بکار می‌برد.

بررسی خصیصه‌های قرار دادی و قضایی داوری نشان می‌دهد که داوری دارای هر دو جنبه می‌باشد چرا که بر اساس خصیصه قرار دادی برای حفظ و تقویت استقلال داوری و آرای آن باید از کنترل دادگاهها بر داوری کاسته شود و بدلیل جنبه‌های خصوصی آن، آرای داوری غیر قابل تجدید نظر در دادگاههای ملی می‌باشند. بموجب خصیصه قضایی داوری نیز برای حفظ منافع عمومی و حاکمیت دولتها باید بر کنترلهای ملی و محدودیتهای قضایی داوری افزوده شود.

1- Horacio A. Grigera Naon, Choice of Law Problems in International Commercial Arbitration, 1992, P.15

۲- دکتر ربیعا اسکینی، جزوه داوری بین‌الملل، مجتمع آموزش عالی قم، ص ۱۴

3- Amiable composition

روش واقع‌گرایانه و منطقی اینست که داوری را نهادی مختلط بدانیم که هم قرار دادی است چون منبع خویش را در قرار داد می‌یابد و هم قضایی است زیرا در تمام کشورها مورد ارجاع قرار می‌گیرد و تحت شرایط معینی آرای آن قابل اجرا می‌باشند.

وجود این خصایص موجب می‌گردد که داوری از نهادهای حقوقی دیگری که برای حل و فصل اختلافات ایجاد شده‌اند متفاوت باشد که در اینجا اختلاف بین داوری و نهادهای کارشناسی و سازش را مطرح می‌نماییم.

کارشناس به طرفین دعوی یا به دادگاه، ادله یا نظریاتی را ارائه می‌دهد که لازم‌الاتباع نمی‌باشند ولی داور تصمیمی اتخاذ می‌کند که لازم‌الاجرا می‌باشد. هر دو نهاد فوق برای تصمیم‌گیری راجع به مسائل موضوعی مورد استفاده قرار می‌گیرند ولی داوری بکار بردن یک چارچوب حقوقی در فرآیند تصمیم‌گیری است و کارشناسی منحصر به زمینه علمی یا فنی ویزدای می‌باشد^(۱).

اختلاف اساسی بین داوری و سازش اینست که سازش دهنده یا میانجی پیشنهادی ارائه می‌نماید که تنها پس از قبول آن توسط طرفین لازم‌الاجرا می‌گردد ولی تصمیم داور برای طرفین لازم‌الاتباع می‌باشد. روش سازش در کشورهای خاور دور بسیار مورد استفاده قرار می‌گیرد هر چند که در این کشورها نسبت به داوری نظر مساعدی وجود ندارد^(۲).

ج- مزایای داوری:

علت گستردگی رجوع به داوری خصوصاً در موضوعات بازرگانی، فواید و مزایایی است که این نهاد حقوقی در مقایسه با سایر تأسیسات حقوقی دست‌اندرکار حل و فصل اختلافات دارد. در ادامه بحث مزایای داوری خصوصاً داوری بازرگانی بین‌المللی را مطرح می‌نماییم.

اول - پرهیز از تشریفات آیین دادرسی مدنی: داوری باعث آسانتر شدن حل و فصل دعاوی می‌گردد زیرا دادگاهها ملزم به رعایت قواعد و تشریفات شکلی خاصی می‌باشند که

1- Horacio A. Grigera Naon, op cit, P.3

۲- پرفسور رنه داوید، همان منبع، ص ۸۶

موجب کندی و پیچیدگی رسیدگی می‌شوند ولی طرفین دعوی یا داوران می‌توانند قواعد شکلی مورد نظر خود را انتخاب نمایند تا اختلافشان به سرعت و بصورت مناسب حل و فصل شود. اصولاً باید گفت که داوران مقید به رعایت آیین دادرسی دادگاهها نمی‌باشند.

دوم - سری بودن داوری: بازرگانان اصولاً مایل نیستند که رازهای تجاریشان فاش گردد، امریکه در دادگاهها قابل دستیابی نمی‌باشد زیرا در اغلب کشورها، رسیدگی دادگاهها علنی می‌باشد ولی مراجعه به داوری موجب حفظ اسرار تجاری می‌گردد چرا که آرای داوری معمولاً منتشر نمی‌شوند و گاد که این آراء در مجلات تخصصی منتشر می‌شوند، مطالب منتشر شده محدود به اصول حقوقی حاکم بر دعوی می‌باشد و مشخصات اصحاب دعوی و میزان خواسته آن منتشر نمی‌شوند.

سوم - مراجعه به افرادی که نسبت به قضات به امور تجاری آگاهی بیشتری دارند: اگر اختلاف مربوط به موضوعات فنی و تخصصی باشد مطلوب است که داوری به حل و فصل آن بپردازد که نسبت به موضوع فنی فوق آشنا باشد و لازم نیست که این فرد حتماً حقوقدان باشد. البته در عمل داوران از میان حقوقدانان انتخاب می‌شوند زیرا داوران نیز از اجرای قواعد حقوقی معاف نمی‌باشند و در اختلافات فنی مانند قضات موضوع را به کارشناس ارجاع می‌دهند^(۱).

چهارم - کم خرج بودن داوری: سادگی و سرعت رسیدگی داوری از سویی و نیاز کمتر به مشاوره حقوقی از سوی دیگر موجب کاهش هزینه رسیدگی می‌گردد. ترتیب پرداخت حق الزحمه داوران بر اساس ساعات و حجم کار می‌باشد و نه بر اساس میزان خواسته، لذا در دعاوی بازرگانی بین‌المللی که معمولاً میزان خواسته بالا می‌باشد، داوری بهترین وسیله جهت اجتناب از پرداخت هزینه سنگین دادرسی توسط دادگاهها می‌باشد. البته این مزیت همواره وجود ندارد زیرا هزینه داوری برخی نهادهای داوری نظیر اتاق بازرگانی بین‌المللی^(۲) بالا می‌باشد و ضمناً

۱- دکتر ربیعا اسکینی، جزوه داوری بین الملل، مجتمع آموزش عالی قم، ص ۱۵

2- International Chamber of Commerce (ICC)

هزینه دادرسی در دادگاههای برخی کشورها پایین می‌باشد.

پنجم - اعتماد طرفین به داور: در دعاوی تجاری بین المللی و نیز در مواردیکه دو کشور در حالت دشمنی و بحران به سر می‌برند، طرفین دعوی به دادگاههای ملی یکدیگر اطمینان و اعتماد ندارند لذا با ارجاع امر به داور یا داورانیکه مورد اعتماد طرفین می‌باشند از رجوع به دادگاههای یکدیگر احتراز می‌نمایند.

د- انواع داور:

داوری از جهت ملیت یعنی تعلق به یک کشور یا بین المللی بودن و نیز از جهت شکل داور یعنی طریق برگزاری آن به انواع مختلفی تقسیم می‌شود که در ادامه به بررسی آنها می‌پردازیم.

اول - ملیت داور: داور از این جنبه به سه دسته داخلی، خارجی و بین المللی تقسیم می‌شود.

۱- **داوری داخلی:** داور زمانی داخلی تلقی می‌شود که موضوع مورد اختلاف طرفین تنها به یک حاکمیت متعلق باشد حتی اگر اجرای رای داور در کشور دیگری صورت پذیرد. در تعیین داخلی بودن داور تابعیت طرفین دعوی اهمیت ندارد بلکه تنها تعلق موضوع مورد اختلاف به یک کشور نقش دارد^(۱).

۲- **داوری خارجی:** هر رأی صادره در داوریهایی داخلی برای کشورهای دیگر خارجی محسوب می‌شود. این قاعده در بیشتر نظامهای حقوقی مورد عمل قرار می‌گیرد ولی در برخی کشورها نظیر انگلستان، آرای صادره در خارج در صورتیکه قانون کشور محل اجرای رای داور بر حاکم بر آیین داور باشد، داخلی تلقی می‌شوند^(۲).

۳- **داوری بین المللی:** در اینجا منظور از داور بین المللی، داور در موضوعات حقوق بین الملل عمومی نمی‌باشد زیرا این داوریهها تابع قواعد خاصی می‌باشند. در نظامهای مختلف حقوقی معیارهای متفاوتی برای شناخت داور بازرگانی بین المللی وجود دارد. گاهی بین

۱- دکتر ریبا اسکینی، جزوه داور بین الملل، مجتمع آموزش عالی قم، ص ۱۶

۲- همان منبع، ص ۱۷

المللی بودن داوری بر اساس تابعیت طرفین دعوی تعیین می‌شود چنانکه بند ب ماده یک قانون داوری تجاری بین المللی جمهوری اسلامی ایران مصوب سال ۱۳۷۶ مقرر می‌دارد:

«داوری بین المللی عبارت است از اینکه یکی از طرفین در زمان انعقاد موافقتنامه داوری به موجب قوانین ایران تبعه ایران نباشد.»

گاهی بین المللی بودن داوری بر اساس موضوع اختلاف تعیین می‌گردد یعنی چنانچه اختلاف مربوط به تجارت بین الملل باشد، داوری مربوط به آن نیز بین المللی محسوب می‌شود. این روش در ماده ۱۴۹۲ قانون آیین دادرسی مدنی جدید فرانسه بکار برده شده است بدینصورتکه «داوری وقتی بین المللی است که ناظر بر مصالح تجاری بین المللی باشد.»

معمولاً برای شناخت وصف بین المللی یک رابطه حقوقی بر وجود یک عنصر خارجی در آن تاکید می‌شود یعنی رابطه حقوقی زمانی بین المللی می‌باشد که دست کم واجد یک عنصر خارجی باشد. ملاحظه گردید که در قانون داوری تجاری بین المللی ایران از میان عناصر خارجی که یک رابطه حقوقی را بین المللی می‌سازند تنها به یک عنصر یعنی تابعیت توجه شده است که صحیح بنظر نمی‌رسد زیرا امکان دارد اتباع یک کشور راجع به یک قرار داد تجاری بین المللی با هم اختلاف داشته باشند و داوری راجع به آن را نمی‌توان داوری داخلی تلقی نمود^(۱).

بنظر می‌رسد که بهترین معیار برای شناخت وصف بین المللی داوری اینست که داوری راجع به موضوعات تجارت بین الملل باشد. توسل به این معیار بحث تجاری بودن موضوع اختلاف را مطرح می‌نماید که چون موضوع این پایان نامه نیز مربوط به دعاوی بازرگانی می‌باشد، بی‌مناسبت نیست که راجع به وصف تجاری بین المللی بحث شود.

ماده ۲ قانون داوری تجاری بین المللی جمهوری اسلامی ایران مقرر می‌دارد:

«داوری اختلافات در روابط تجاری بین المللی اعم از خرید و فروش کالا و خدمات، حمل و نقل، بیمه، امور مالی، خدمات مشاوره‌ای، سرمایه گذاری، همکاریهای فنی، نمایندگی، حق العمل کاری، پیمانکاری و فعالیتهای

۱- لمیا جنیدی، نقد و بررسی تطبیقی قانون داوری تجاری بین المللی، انتشارات دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، چاپ

اول، بهار ۷۸، ص ۳۷-۳۶.